

BAZÁLNÍ STIMULACE

**MOHU SE PODÍLET NA PÉČI
O SVÉHO PŘÍBUZNÉHO?**

INFORMAČNÍ LETÁK PRO PACIENTY

Pokud jste od personálu FNO obdrželi tento informační leták, chtěli bychom u Vašeho příbuzného zahájit poskytování plně individualizované péče. Tu můžeme realizovat na základě Vámi správně vyplněné autobiografické anamnézy (formulář jste obdrželi spolu s letákem), která nám umožní pacienta poznat a tak lépe porozumět jeho potřebám.

PRO KOHO JE BAZÁLNÍ STIMULACE VHODNÁ?

- pacienti s těžkými změnami v oblasti smyslového vnímání, hybnosti a komunikace
- pacienti v kómatu z různých příčin
- pacienti dlouhodobě upoutaní na lůžko
- pacienti dezorientovaní, neklidní

CO JE TO BAZÁLNÍ STIMULACE A JAKÝ JE JEJÍ PRINCIP?

Bazální stimulace je ošetrovatelský koncept, prostřednictvím kterého stimulujeme základní úroveň lidského vnímání.

Mezi tři **základní prvky** konceptu patří: **vnímání, pohyb a komunikace**. Simulací níže uvedených prvků, které jsou známé každému z nás již z prenatálního období, jsme schopni působit na lidské vnímání a tak umožnit získávání informací z pacientova vlastního těla, přispívat k pocitu klidu a bezpečí.

Výrazné podněty, které před narozením vnímáme, jsou:

- vibrace (vibrace přenášené zvukem, např. hlas matky a činnost jejího srdce)
- somatická stimulace (tlak, který je vyvíjen na tělo - pomáhá uvědomit si hranice vlastního těla)
- vestibulární stimulace (změny polohy těla)

V období před a zvláště po narození postupně získáváme další zkušenosti a schopnosti v oblasti vnímání. Jedná se o tzv. **prvky nástavbové**:

- zvukové
- čichové
- dotekové
- vizuální

Zahájením cílené smyslové stimulace je možné aktivizovat činnost mozku a tak napomáhat vzniku nových dendritických spojení centrální nervové soustavy. **Tímto dochází k podpoře schopnosti vnímání, pohybu i komunikace.**

Pokud vytváříme podněty, kterými působíme na pacientovy smysly, **posilujeme schopnost vnímat**, čímž je možné ovlivnit:

- vnímání vlastního těla a okolního světa
- rozvoj vlastní identity
- navázání komunikace - orientace v čase a prostoru
- pohybové schopnosti

CO JE TO INICIÁLNÍ DOTEK A PROČ JE DŮLEŽITÝ?

Jedná se o dotek, který uplatňujeme při každém přivítání a rozloučení se s pacientem. Dotek musí být realizován vždy na stejném místě, musí být cílený a zřetelný, podpořen oslovením, na které je pacient zvyklý. Vhodné je zvolit místo na rameni či paži. Kvalita doteku hraje velkou roli. Doteky letmé, neurčité vyvolávají pocit strachu, neklidu a nejistoty. **Iniciální dotek uplatňují všichni členové rodiny a nemocničního týmu** - je možné se dohodnout, že budete uplatňovat iniciální dotek a oslovení jiné, než ošetrovatelský personál.

JAK MOHU UPLATNIT BAZÁLNÍ STIMULACI V PRAXI?

Vnímání, pohyb a komunikační možnosti je možné podporovat systematickým poskytováním vjemů. Dlouhodobě ležící pacienti ztrácí schopnost vnímání vlastních tělesných hranic. Pomocí somatické stimulace pomáháme pacientům, aby získávali informace o svém vlastním těle prostřednictvím největšího smyslového orgánu - kůže. Somatickou stimulaci lze realizovat uplatňováním speciálních koupelí, polohování, masáží a aplikací vibrací. Pro možnost poskytování vjemů z oblasti nástavbových prvků je nezbytné opírat se o autobiografickou anamnézu. **Aplikací známých podnětů vybízíme mozkovou činnost ke zvýšené aktivitě, která hraje velkou roli v obnově mozkových funkcí.**

TAKTO LZE STIMULOVAT SLOŽKU:

- zvukovou (auditivní) - poslouchání známého hlasu, hudby, rádia, TV pořadů
- čichovou (olfaktorickou) - čichání známých vůní - kosmetika, strava, pracovní materiály - např. benzín
- dotekovou (taktilně-haptickou) - jedná se osvojování manipulace s předměty (uchopování a osahávání známých, oblíbených předmětů, postupná manipulace s nimi - např. s mobilním telefonem, tabletem
- vizuální (optickou) - pozorování známých tváří, domácích mazlíčků a předmětů, např. na fotografiích (doporučujeme velikost A4)
- orální - stimulace chuťových buněk oblíbenými tekutinami, pochutinami - např. káva, čaj, pivo, čokoláda

AUTOBIOGRAFICKÁ ANAMNÉZA

Na podkladě správně vyplněné anamnézy jsme schopni přistupovat ke každému pacientovi individuálně. Abychom mohli našim pacientům také usnadnit orientaci v čase, je vhodné do autobiografické anamnézy poznamenat denní rituály dotyčného - např. ráno pije vždy kávu, před spaním má ve zvyku...

Doneste tedy, prosím, svému příbuznému např. následující předměty:

- jeho vlastní předměty denní potřeby (toaletní potřeby, kosmetiku)
- vlastní oblečení (tričko, pyžamo - dlouhý/krátký rukáv - dle zvyku pacienta, pokrývka hlavy, ponožky, je možné donést i obuv - vhodné jsou šněrovací tenisky)
- nechte vyvolat fotografie známých tváří (např. z rodinné oslavy, dovolené) - oblíbené tekutiny a pochutiny
- nahrávky známých hlasů, hudby, pořadů (nejlépe na flash disku, který jsme schopni přehrát na našich televizorech), popř. neváhejte donést rádio s přehrávačem či tablet
- pro lepší orientaci lze donést i velký nástěnný kalendář, pokud byl zvyklý jej doma používat

V případě zájmu neváhejte oslovit personál, který se Vám bude snažit upřesnit či doplnit potřebné informace, popř. Vám bude nápomocen při aktivním zapojování se do péče.

Zdroj: FRIEDLOVÁ, K. Bazální stimulace v základní ošetrovatelské péči, 1. vyd. Praha: GRADA Publishing a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1314-4

Fakultní nemocnice Ostrava
Klinika anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny
17.listopadu 1790, 708 52 Ostrava-Poruba

Tel. kontakt:

- +420 597 372 630 (ORIM 1)
- +420 597 372 767 (ORIM 2)
- +420 597 372 745 (ORIM 3)
- +420 597 372 707 (ORIM 4)